

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

ECONOMIC SCIENCE RESEARCH AS A GUARANTEE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE AGRARIAN SECTOR ECONOMY OF UKRAINE

УДК 330.366

<https://doi.org/10.32843/infrastruct41-4>

Чечоткін В.В.

аспірант кафедри обліку і оподаткування
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Пристемський О.С.
д.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Chechotkin Volodymyr

Kherson State Agrarian and Economic University

Prystemskiy Oleksandr

Kherson State Agrarian and Economic University

У статті проаналізовано значення економічної науки на розвиток аграрного сектору економіки України, як вона впливає на людське життя, та яку роль відіграє в суспільстві. Виявлена потреба у вивченні економічної науки для осмислення процесів у господарській діяльності людини та уміння знаходити найбільш корисні шляхи розумного використання доступних ресурсів. Визначено, що фінансові відносини в аграрному секторі економіки знаходяться у стадії становлення, не має системного підходу, не враховані особливості сільськогосподарського виробництва та пріоритети його розвитку. Розглянуті земельні відносини в Україні. Відокремлені напрямки інтеграційних процесів у сільськогосподарській промисловості. Зазначена потреба у підвищенні фінансової грамотності населення, що допоможе бути обізнаними в суспільних питаннях, вдало застосовувати економічні принципи в повсякденному житті та приймати більш обдумані рішення.

Ключові слова: економіка, сучасний стан, розвиток, аграрний сектор, економічна наука.

В статті проаналізовано значення економічної науки на розвиток аграрного сектору економіки України, як вона впливає на людську життя, та яку роль відіграє в суспільстві. Виявлена потреба у вивченні економічної науки для осмислення процесів у господарській діяльності людини та уміння знаходити найбільш корисні шляхи розумного використання доступних ресурсів. Визначено, що фінансові відносини в аграрному секторі економіки знаходяться у стадії становлення, не має системного підходу, не учтено особливості сільськогосподарського виробництва та пріоритети його розвитку. Розглянуті земельні відносини в Україні. Виділені напрямки інтеграційних процесів у сільськогосподарській промисловості, в підвищенні фінансової грамотності населення, яка допоможе бути обізнаними в суспільних питаннях, удачно застосовувати економічні принципи в повсякденній житті і приймати більш обдумані рішення.

Ключевые слова: экономика, текущее положение, развитие, аграрный сектор, экономическая наука.

The article analyzes the importance of economy as a science in human life and its influence on the development of the agrarian sector of the Ukrainian economy. The need to study economic science to understand the processes in human economic activity and to find the most useful ways to make wise use of available resources has been identified. In human life, the economy plays an important role. It actively influences all spheres of human and social life. Financial relations in the agrarian sector of the Ukrainian economy are in the stage of formation, do not have a systematic approach, do not take into account the features of agricultural production and its development priorities. As you know, agricultural production is important for the life of society. No wonder the physiocrats have recognized agriculture as a more productive sector in the economy. But the agrarian sector of the economy depends on the natural and climatic conditions and the biological cycle of flora and fauna, which makes it the most risky type of business activity. Today, interest in the study of economic science is growing. This is driven by global changes around the world. Economic science helps to understand the processes in human economic activity and to find the most useful ways to make wise use of available resources. There is an opinion that it is necessary to copy foreign courses of economic theory. Certainly, they are very useful, but they need to be adapted to the economic system and behavior of people in Ukraine. Because those economic processes that take place in us have nothing to do with developed countries. We need a textbook on "Fundamentals of Economic Theory" that describes the best practices of the world economic science and reflects the real processes of our economy. It is necessary for the citizens of Ukraine to increase their financial literacy, which will help to be aware of public issues. Economic principles in everyday life will allow you to make more informed decisions. Because we face economic issues on a daily basis: we distribute the salary we have just received; monitor interest rates on loans; choose a bank to place a deposit; enterprises need to study the market conditions, to analyze the state of affairs in the enterprise.

Key words: economy, current state, development, agrarian sector, economic science.

Постановка проблеми. Економіка відіграє важливу роль у життєдіяльності людини та суспільства. Економічна наука має свої закони, для пізнання яких потрібно використовувати сукупність методів дослідження, тобто методологію. Для отримання нового знання, обов'язково потрібно використовувати науково обґрунтовані методи досліджень.

Аграрний сектор є одним з пріоритетних напрямків для розвитку України. Рентабельність цього виду економічної діяльності є найвищою – 41,7%. Аграрний сектор забезпечує 12% ВВП, 22% зайнятості населення та 38% вартості експорту [1]. Але зараз аграрний сектор України має наявні труднощі. Фінансова нестабільність і збитковість

багатьох сільськогосподарських підприємств, низька кредитоспроможність підприємств галузі також перешкоджають розвитку економічних відносин та залученню інвестиції, адже банки бачать в позичальниках лише прибуткових клієнтів, а інвестори – швидкого повернення вкладених коштів. Висока вартість кредитів, відсутність відповідного забезпечення перешкоджають розвитку ефективних відносин між банками та аграріями.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Питання розвитку аграрного сектору економіки України, досліджуються в працях таких українських вчених, як В.Г. Андрійчука, Г.В. Балабанова, П.І. Гайдуцького, Л.С. Головка, Л.І. Дідьківську, М.І. Долішного, О.М. Ком'якова, О.В. Крисального, І.І. Лукінова, М.Й. Маліка, П.Т. Саблука, В.В. Юрчишина та багато інших. Проте, аналіз

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2075-1886>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9743-3563>

робіт, опублікованих за результатами наукових досліджень в цьому напрямку, доводить, що у вітчизняній науковій літературі бракує системного дослідження окремих питань, присвячених цій тематиці, зокрема уточнення потреби вивчення економічної науки для сталого розвитку аграрного сектору економіки України.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення потреб у вивченні економічної науки, яка є запорукою сталого розвитку аграрного сектору економіки України. Визначити наявність потреби у підвищенні фінансової грамотності населення України, відокремити напрямки інтеграційних процесів у сільськогосподарській промисловості та розглянути земельні відносини в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий стан економіки України, який склався на сьогодні, не сприяє ефективному розвитку аграрних підприємств, не зважаючи на те, що державою передбачена стратегія розвитку аграрного сектора економіки України на період до 2022 року [2; 3].

Вочевидь, що фінансові відносини в аграрному секторі економіки України знаходяться у стадії становлення, не мають системного підходу, не враховують особливості сільськогосподарського виробництва та пріоритетів його розвитку.

Враховуючи те, що Україна залишається найбільш забезпеченою країною в світі за розмірами орної землі, вже зараз потрібно вживати необхідних заходів, що ґрунтуються на накопичених знаннях про економічну науку, світовому досвіді по зростанню економіки, для того, аби забезпечити ефективно використання доступних природних ресурсів в умовах глобальних змін, які активно впливають на майбутнє нашої країни.

Як відомо, земля є основним засобом виробництва в аграрному секторі, яка є невідторним чинником виробництва. Земля обмежена в кількісному виразі та можливістю її використання в сільському господарстві. В результаті чого, питання земельної власності та можливість використання землі, як об'єкта господарювання в аграрному секторі, завжди є актуальним [4, с. 94].

До того ж, сільгоспвиробництво є важливим для життєдіяльності суспільства. Недаремно фізіократи визнали сільське господарство більш продуктивним сектором в економіці [5, с. 51]. Але аграрний сектор економіки залежить від природно-кліматичних умов і біологічного циклу рослинного та тваринного миру, що відносить його до найбільш ризикового виду підприємницької діяльності.

Особливе місце в системі аграрного господарювання займає орендна земля. Ця форма господарювання набула поширення в світі. Оренда застосовується як приватних, так і державних земель.

Наприклад, у США, 45% використовуваних площ обробляється орендним способом, у Франції 50%, у Бельгії 70%, у Голландії 100%. У Нідерландах, приватна власність на землю не існує в загалі, при цьому сільгоспвиробництво функціонує ефективно, а врожайність зернових і продуктивність худоби найбільш високою в Європі.

В Україні земельні відносини регулюються основами законодавства, згідно яким земля є надбанням народу України, а повноваження розпоряджатися землею було передано місцевим адміністраціям, які мають право надавати ділянки у користування фермерам, селянським господарствам та іншим юридичним особам.

При цьому виробник, який користується землею, має право організувати виробництво, є власником виробленого продукту, доходу та прибутку після сплати податків. Права лише обмежені можливістю вільно продавати або віддавати в ділянку в заставу.

В результаті збільшення населення та росту потреб суспільства, в ХХ столітті посилюється інтеграція сільського господарства з промисловістю. Ці інтеграційні процеси виявляються по ряду напрямів:

1. Сільськогосподарська продукція проходить стадію промислової обробки.
2. Величезний сектор в промисловості зайнятий виробництвом машин, устаткування, хімікатів виключно для сільського господарства.
3. У відповідних галузях промисловості росте потреба у фахівцях, що розбираються в сільському господарстві.
4. Сама промисловість все більш активно освоює сільські території.

Таким чином, в результаті поєднання аграрного виробництва з суміжними галузями, які займаються обслуговуванням сільського господарства і доведенням його продукції до споживача, формується аграрно-промисловий комплекс (АПК). Слід зазначити, що у структурі цін на продукцію АПК переважають витрати не суміжних галузей. Наприклад, якщо візьмемо ціну хліба, то вартість зерна складатиме не більше 20%.

В Україні, останніми роками, політика в аграрному секторі економіки, проводиться без урахування передових світових тенденцій. Виробництво зерна, картоплі, інших сільськогосподарських культур, поголів'я великої рогатої худоби, свиней, а також тракторів, іншої сільськогосподарської техніки та мінеральних добрив скорочується.

Саме тому, аби поліпшити життя громадян в країні, економічна наука повинна вивчати закономірності та чинники, які впливають на економічний розвиток в аграрному секторі економіки України.

Як відомо, економіка є важливою складовою у повсякденному житті людини. Вона має свої закони, проблеми та суперечності. Ця сфера

формує економічний потенціал людства, виробляються різноманітні блага для задоволення потреб людини [6, с. 7].

Сьогодні інтерес до вивчення економічної науки все більш зростає. Це обумовлено глобальними змінами по всьому світі. Економічна наука допомагає осмислити процеси у господарській діяльності людини та знаходити найбільш корисні шляхи розумного використання доступних ресурсів.

Існує думка, що потрібно копіювати іноземні курси та підручники по вивченню економічної теорії. Безперечно, вони дуже корисні, але їх потрібно адаптувати під економічну систему та поведінку людей в Україні. Тому, що ті економічні процеси, які відбуваються в нас не мають нічого спільного з розвиненими країнами. Нам потрібен свій підручник по «Основам економічної теорії», який би описував найкращі практики світової економічної науки, та відображав би реальні процеси нашої економіки.

Потрібно, аби громадяни України підвищували свою фінансову грамотність, яка допоможе бути обізнаними в суспільних питаннях. Економічні принципи в повсякденному житті, дозволить приймати більш обдумані рішення. Тому що з економічними питаннями ми стикаємося щоденно: розподіляємо щойно отриману зарплату; слідкуємо за зміною процентних ставок за кредитами; обираємо банк для розміщення депозиту; підприємствам потрібно вивчати ринкову кон'юнктуру, проводити аналіз стану справ на підприємстві.

Старогрецький письменник Ксенофонт, дав ім'я новій науці – «економіка», яка з грецької перекладається як «мистецтво господарювання». Зараз її зміст дуже змінився, в наші часи господарство ведеться в межах всього світу, а не лише окремо взятої родини [5, с. 21-22].

Економіка взаємодіє з людьми, підприємствами, цінами на товари та послуги та пов'язана з такими дисциплінами, як історія, соціологія, політологія, психологія та статистика.

Сучасна економічна наука приділяє увагу вивченню явищ та опису фактів: ринок, гроші, кредитні стосунки, інфляція, безробіття, прибуток, попит і пропозиція. У якому зв'язку вони знаходяться між собою, який допустимий рівень інфляції, безробіття, військових витрат і так далі. Ця наука має виражену практичну спрямованість, і лише від узагальнення величезної кількості фактів вона рухається до обґрунтування тенденцій і економічних законів [7, с. 8-12].

Висновки з проведеного дослідження. Враховуючи результати дослідження, можна стверджувати, що виникнення економічних знань в історії людства було пов'язано з тим, що для вирішення повсякденних питань, які пов'язані з

господарсько-економічної діяльністю, потрібні були відповідні знання. Ці знання щоденно накопичувалися, людина отримувала досвід та узагальнювала спостереження. Згодом, видатні мислителі людства сформулювали закономірності та започаткували економічну науку. Розвиток основних етапів економічної науки свідчить, що накопичення великих обсягів економічних знань привів до їх відособлення. Як результат, виникли перші економічні школи, які продовжували шукати закономірності розвитку системи, що в свою чергу, спричинило становленню економічної галузі наукових знань.

У сфері суспільного життя формується економічний потенціал, де виробляються різні блага для задоволення фізіологічних і духовних потреб людства. Тому сучасна економічна наука покликана осмислювати та знаходити шляхи до розумного використання природних і людських ресурсів, з найбільшою користю для суспільства.

Оскільки, аграрне виробництво є основоположним для життя людей та суспільства в цілому, то дослідження аграрного сектору економіки України, повинно бути в пріоритеті у науковців. Для цього потрібно постійно аналізувати та надавати пояснення економічним процесам, які відбуваються в країні та світі, та можуть вплинути на сільськогосподарське виробництво. Отримані висновки потрібні для розробки та впровадження ефективних інструментів розвитку аграрного сектору економіки України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.02.2020).
2. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80> (дата звернення: 03.02.2020).
3. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року: Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/uryad-ukhvaliv-strategiyu-rozvitku-agrosektoru-do-2020-roku> (дата звернення: 10.12.2019).
4. Іванух Р.А., Дусановський С.Л., Білан Є.М. Аграрна економіка і ринок : монографія. Київ : Збруч, 2003. 308 с.
5. Історія економічних вчень / за редакцією В.М. Тарасевича, Ю.С. Петруні. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 352 с.
6. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія: навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 416 с.
7. Економічна теорія / за редакцією В.А. Предборського. Київ : Кондор, 2003. 492 с.

REFERENCES:

1. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky. [Official site of the State Statistics Service]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 26.02.2020).
2. On approval of the Concept of the State Target Program for the Development of the Agricultural Sector for the Economy for the Period until 2022: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 30, 2015 № 1437-p. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80> (accessed 03.02.2020).
3. Stratehiya rozvytku ahrarynoho sektoru ekonomiky Ukrayiny na period do 2020 roku [Strategy for development of agricultural sector of economy of Ukraine for the period till 2020]. Available at: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/uryad-ukhvaliv-strategiyu-rozvitku-agrosektoru-do-2020-roku> (accessed 10.12.2019).
4. Ivanukh R.A., Dusanovs'kyi S.L., Bilan E.M. (2003). *Ahrarna ekonomika i rynek* [Agricultural economy and market]. Kyiv: Zbruch. (in Ukrainian)
5. Istorya ekonomichnykh vchen' (2013). [History of economic thought] (edition by V.M. Tarasevich, Y.S. Petruni). Kyiv: "Tsentri uchbovoyi literatury". (in Ukrainian)
6. Sirko A.V. (2014). *Ekonomichna teoriya. Politekonomiya* [Economic theory. Political economy]. Kyiv: "Tsentri uchbovoyi literatury". (in Ukrainian)
7. Predboskyi V.A. (ed.) (2003). *Ekonomichna teoriya* [Economic theory]. Kyiv: Kondor. (in Ukrainian)